

Estampa del front

Es l'hora en la que, com si en el món no passes res, els carrers de Madrid s'omplen de gom a gom. Milers de milicians, amb una pintoresca barreja d'uniformes envaïxen la Gran Via, es fiquen pels magatzems que encara resten oberts i s'entafuren per cafès i bars fent cañas, puix que de vi no n'hi ha. Es l'hora en la que surten els primers guardians per les cantonades que menen als diversos fronts de la perifèria de Madrid i us demanen la documentació i us fan apagar els fanals del cotxe. Es l'hora en la que els pacos —encara en resta algun— desenfunden la pistola i tiren per l'espatlla...

Nosaltres anem a rellevar els companys que s'han passat les corresponents hores de puesto. Travessem alguns carrers, deserts, evacuats, propers a les línies de foc, i arribem a lloc. Es negra nit i encara no són les set del vespre. Prenem possessió, amb les formalitats de ritual. Els companys se'n van i aquí restem nosaltres sols. Per una banda, l'enemic; per l'altra, cors amics, pits amics que ens guarden les espatlles. Algun que altre tret de bala explosiva que amb el seu esclat característic ens avisa del perill. Res més. Ens en anem a joc, els que no tenim servei.

Cap a la matinada, ens avisen que els del davant tenen ganes de brega.

Som-hil!... Despengem l'escombra i l'engaltem en direcció al parapet dels zancudos. Té! Ara vénen tancs! Els deixem arribar a 25 metres. Un minyó alt i gros com una catedral, treu el nas fora del parapet i els envia una, dues, tres Lafites. Els monstres han parat la marxa i allí resten immòbils. Els companys se n'encarreguen. El minyó alt i gros es deixa caure a dintre altra vegada. Té la cara plena de sang; ens mira, i amb un somriure que li obre la boca talment com una bústia de correus, ens diu: Els hem ben fotut!

L'evacuem, amb el nostre cotxe, i mentre el portem al puesto de socors més pròxim, els 10'5 dels del davant ens escupen algunes píldores que no fan més que acabar d'enderrocar el cloquer d'una ex-casa de Déu que està aquí a la vora. Una d'elles, però, cau al peu d'una cantonada, i ens priva de passar. El trajecte, doncs, el fem a peu. Després de deixar el ferit a lloc segur, retornem al nostre lloc. Per Llevant, una lleu claror ens anuncia la proximitat del dia. Arribats que som, i mentre els obusos passen xiulant, en un abric, i a la claror d'una espelma, retrobem els companys, que es juguen les cigarretes i l'ànima al set i mig, i entre explosió i explosió, copen la remor de les apostes: —Deu i em planto!...

Rafael ESTARTÚS

Madrid, 26 - 11 - 36.

DCVIII

La guerra ofereix tants temes que l'observador es troba mancat de facultats si preté fer-ne un estudi acurat.

Ço que constitueix un sol cos monstrosos, la guerra, té més remarcables que altres conjunts, les innombrables facetes de la misèria, de la fam, de les malalties, de la desgràcia i fins del mal humor. Totes i cada una d'aquestes calamitats poden observar se distintament en cada quadre de la guerra que la rearguarda ofereix en tot moment. Hi ha un aspecte, però, que arriba a les fibres més sensibles, un aspecte en faç del qual es doblega la fortitud i la presència d'ànim més avesada a la dissort i a la indiferència. Són els nens refugiats, que, al nostre entendre, constitueixen la síntesi vibrant de tota la tragèdia d'aquesta disbauxa sangonenta que flagella les terres d'Espanya.

Heu parat l'atenció en un grup de nens refugiats? Sorpreneu-los en arribar a l'estació: tot és esverament, tot és recel; fronts arrugats i un instintiu afany d'atracció que els ajunta i els dóna l'aparència d'un ramat.

Vegeu-los, després, a taula, menjant, devorant, engolint freturosament, com si cometessin un delictes, avar cada ú del seu pa i del seu vi i reüllant els moviments dels altres.

Remarqueu-los en llurs passejades i en llurs jocs. Tenen la mobilitat de l'infantesa, la gràcia de la tendre joventut, però de tant en tant, ara un, ara un altre, veureu com s'isolen per uns moments i pensen.

Què pensen? No saben pensar, però enyoren. Han fugit del perill i del terratrèmol bèl·lic, però l'enyoren, perquè per a ells era més segur tot allò, —mortífer certament, però en braços de la mare,— que la calma d'una rearguarda de la que ells encara no en poden capir ni el sacrifici ni la magna bona voluntat que l'anima.

Sembla que damunt d'aquests infants plana la terrible promesa d'un «mai més» que els fa la guerra per a la seva llar i els seus pares. Inconscientment potser estan tristos sempre...

O és que nosaltres els veiem així, perquè comprenem el drama que els envolta i no som com ells, a qui una rialla els esborra l'angoixa de la separació? Els nens refugiats riuen. Rieu, menuts i rieu de debò! Doneu nos la sensació de que no sou presoners d'aquesta allau d'infortuni que solament els grans hem de suportar i dissimular als vostres esguards puríssims. .

L'ALTRE

El què ens diuen els infants de Madrid

(Retirat de nostra darrera edició)

Dijous passat a la tarda en el local de la Casa del Poble vàrem rebre la visita dels infants refugiats de Madrid, que arribaren el dimecres a Granollers.

Els companys del Sindicat de Treballadors de Banca i Estalvi els obsequiaren amb un berenar que fou gustosament acceptat per la quitxalla.

En una de les taules destacaven les figures simpàtiques, entremaliades i alhora intel·ligents, de tres minyons madrilenys que silenciosament i «de cara a la feina», feien treballar l'estómac.

M'hi atanso i, en veure'm, tot seguit em conviden. «Usted gusta?». Els dono les gràcies i els demano si els puc fer unes preguntes. Ells precisament volen parlar amb «sus hermanos de Cataluña».

Un d'ells, Antoni Beato, ens diu: «Tengo 12 años, y estoy por cambiarme el apellido.» «Yo me llamo Raimundo Mañas, diu el segon, y hace poco que he cumplido los 11 años.»

«Yo, al igual que mi compañero, tengo 11 años y me llamo Vicenç Garcia». Aquest nom de Vicenç va pronunciar-lo amb un to de superioritat i els seus companys rectificaren tot seguit dient-me que l'un es diu Antoni i l'altre Ramon.

...?

Nosotros pertenecemos al Colegio de Huérfanos de Santa Marca, situado en las afueras de Madrid, hacia el Barrio de la Prosperidad.

El Colegio estaba regentado por monjas y hasta ahora éramos unos 300, entre niños y niñas. Aquí hemos venido 120 y los demás se han quedado con sus familiares en Madrid.

Nos gustaba estar allí perquè el edificio estaba muy bien situado y construido en muy buenas condiciones, cómodas e higiénicas, pero nos faltaba lo más necesario: libertad.

Diariamente nos levantábamos a las 6 de la mañana y seguidamente, casi sin poder lavarnos lo bastante bien, teníamos que asistir a la misa. Si alguno de los chicos se olvidaba de ir a misa, le hacían olvidar también de desayunarse.

«Es muy distraída la gente en Madrid», —em diu en Vicenç a cau d'orella.—L'Antoni continua amb les seves informacions: «Al salir de misa nos daban el desayuno i seguidamente teníamos que hacer los oficios.

...?

Los oficios consistían en hacer la lim-